

Overheidsparticipatie. Verwachtingen van bewoners.

EEMSDDELTA

Burgers nemen veel initiatieven. Het wordt óók van hen verwacht dat ze zich steeds meer inzetten voor hun eigen buurt. Ieder initiatief, of het nu van onderop ontstaat of niet, krijgt vroeg of laat te maken met gemeenten. Gemeenten sluiten aan bij wat er in de samenleving speelt en maken ruimte voor goede initiatieven. We spreken dan van overheidsparticipatie.

Dit panelonderzoek 'Overheidsparticipatie en bewonersinitiatieven' gaat over de veranderende verhoudingen tussen de gemeente en inwoners. We hebben aan panelleden (van het Groninger panel) in de gemeenten Delfzijl, Eemsmond, Appingedam en Loppersum (DEAL gemeenten) evenals aan het hele Groninger panel gevraagd hoe ze de overheidsparticipatie momenteel ervaren en wat zij daarin van de gemeenten verwachten. Bijvoorbeeld in de ondersteuning van de bewonersinitiatieven. Hoe de samenwerking er uit kan zien. Welke ruimte er aan inwoners geboden kan worden. Gemeenten in de Eemsdelta krijgen hiermee een beter beeld wat hun inwoners verwachten van de samenwerking met gemeente.

In totaal hebben 302 (52%) panelleden die in de DEAL gemeenten wonen, hun mening hierover gegeven. In deze rapportage worden de resultaten van dit online onderzoek gepresenteerd. Resultaten worden voor de 4 gemeenten tezamen gepresenteerd. En niet per afzonderlijke gemeente. De steekproef is niet groot genoeg om de resultaten afzonderlijk per gemeente te presenteren. Daar waar wel de resultaten per gemeente worden gerapporteerd, geven ze een indicatie van de richting waarin de bewoners denken.

Resultaten van de vier gemeenten worden vergeleken met de resultaten van dit onderzoek in de hele provincie Groningen. Dit geeft een indicatie in hoeverre de vier gemeenten zich onderscheiden van het gemiddelde van alle Groninger gemeenten.

In deze rapportage markeren we bij de meeste tabellen en figuren de opvallendste cijfers. We geven zo weinig mogelijk commentaar of conclusies.

In het kort

- Bijna de helft van de panelleden kent één of meer bewonersinitiatieven
- 75% van de panelleden weet op dit moment niet of hun gemeente klaar is om meer aan bewoners over te laten.
- Eén op de 25 panelleden merkt dat gemeenten bewoners stimuleren om initiatieven te nemen.
- Bijna 90% van de panelleden vindt dat gemeenten met bewoners moeten samenwerken om initiatieven te realiseren
- Bijna alle panelleden verwachten dat de overheid samenwerkt en financiële steun biedt aan bewonersinitiatieven
- Bewoners verwachten niet altijd dezelfde ondersteuning voor de verschillende initiatieven

Bewonersinitiatieven in Eemsdelta

We spreken van een bewonersinitiatief als het een niet-commerciële activiteit is, die wordt georganiseerd en/of uitgevoerd door een groep bewoners, die zich afspeelt in het publiek domein en die ten goede komt aan de samenleving (Boot et al. 2013).

Bewoners in de vier gemeenten zetten zich op velerlei manieren en terreinen in voor hun eigen buurt. 43% van de panelleden uit de vier gemeenten kent hiervan één of meerdere voorbeelden.

Het zijn in de meeste gevallen initiatieven en activiteiten waar de gemeente, als eigenaar van de openbare ruimte en gebouwen, mee te maken heeft. We kunnen ze onderscheiden in 5 typen (Boot et al. 2013). In figuur 1 zijn per type een aantal voorbeelden genoemd.

Figuur 1: Typen bewonersinitiatieven

Gebruik & beheer van de openbare ruimte	Spelen & speelplekken	Gebruik & beheer van voorzieningen	Tijdelijk gebruik van lege gebouwen en terreinen	Evenementen, festivals & feestjes
<ul style="list-style-type: none">• voorbeelden• Groenvoorzieningen• Aanleg tuinen• Onderhoud natuur	<ul style="list-style-type: none">• voorbeelden• Aanleg speeltoestellen	<ul style="list-style-type: none">• voorbeelden• School• Zwembad• Dorpshuis	<ul style="list-style-type: none">• voorbeelden• Galerie in leegstaand pand	<ul style="list-style-type: none">• voorbeelden• Aardappelfeest• Buurtbbq met springkussen

Stimuleren van bewonersinitiatieven

Gemeenten kunnen op verschillende manieren ruimte maken voor bewonersinitiatieven. Om te achterhalen wat inwoners daarvan merken, is aan de panelleden gevraagd of de vier gemeenten klaar zijn om meer aan de bewoners over te laten. Drie kwart van de panelleden (75%) weet op dit moment niet of hun gemeente er klaar voor is om meer aan inwoners over te laten. Het gemiddelde voor de provincie Groningen is 71%.

We hebben de panelleden een aantal stellingen voorgelegd over de mate waarin gemeenten initiatieven van bewoners stimuleren. Eén op de zes panelleden (17%)¹ is het eens met de stelling dat de gemeente haar burgers voldoende bij haar plannen betreft, ruim één op de drie is het daar niet mee eens (36%).

Eén op de vijf is het eens met de stelling dat de burgers voldoende ruimte krijgen om hun ideeën te realiseren². Het gemiddelde voor de provincie Groningen is 17% (zie figuur 2a).

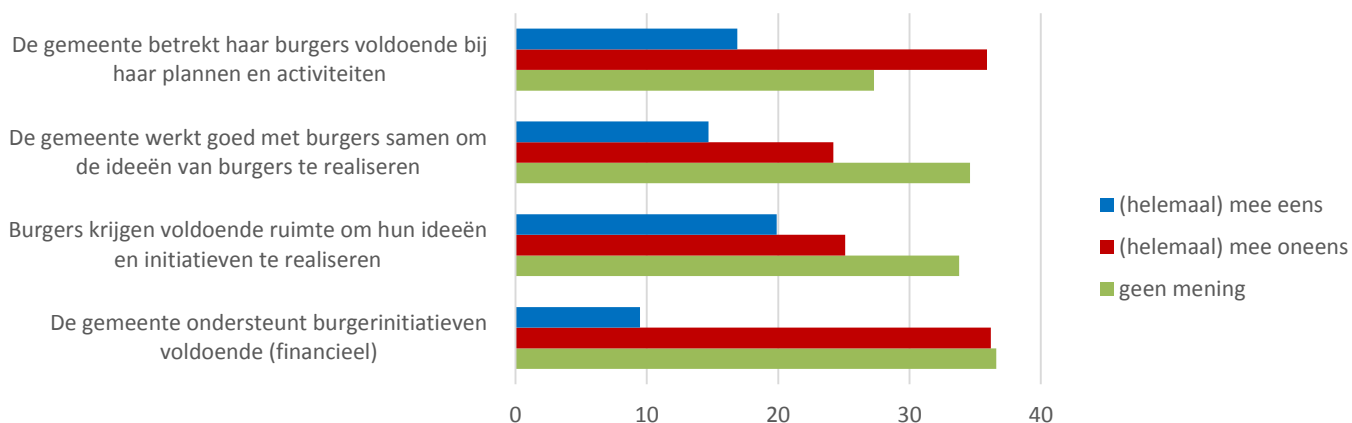
Over de (financiële) ondersteuning zijn de panelleden minder positief. Bijna 1 op de tien (9%) van de panelleden is het ermee eens dat de gemeente de initiatieven voldoende (financieel) ondersteunt³, 36% is het er niet mee eens (figuur 2).

¹ Een kwart van de panelleden uit Loppersum is eens met de stelling, Delfzijl 12%

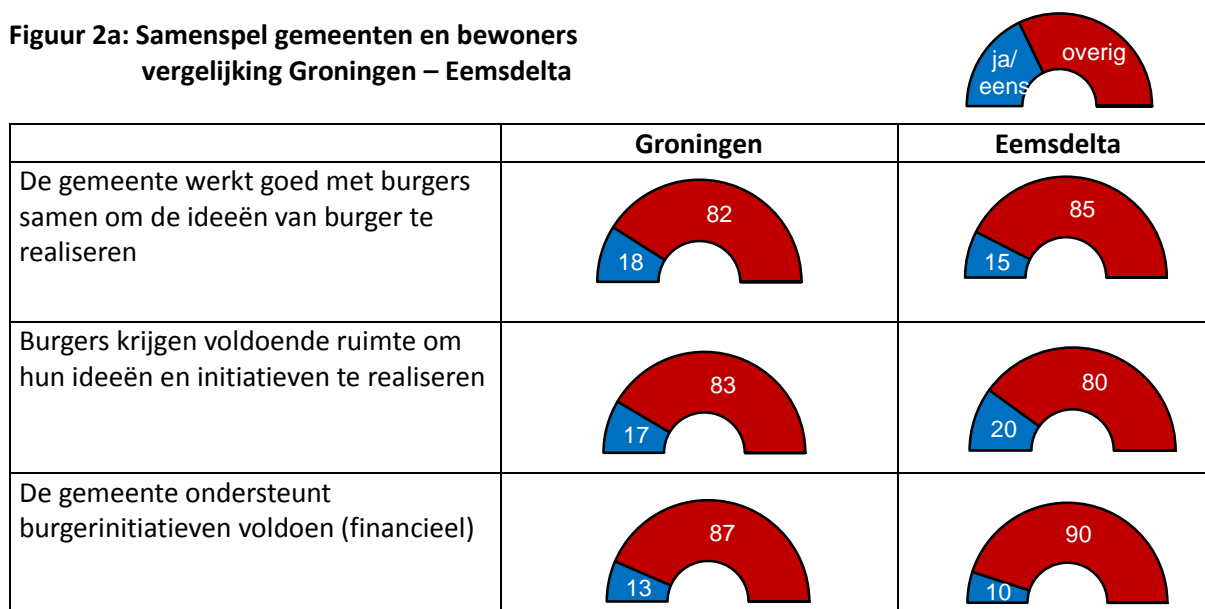
² Delfzijl één op de tien panelleden

³ Loppersum 14%, Eemsmond 16%

Figuur 2: Samenspel gemeenten en bewoners Eemsdelta

Figuur 2a: Samenspel gemeenten en bewoners vergelijking Groningen – Eemsdelta

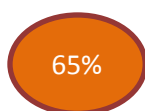

Groter beroep op eigen netwerk

De panelleden staan er positief tegenover – en ook pragmatisch - dat er meer eigen verantwoordelijkheid van de bewoners wordt gevraagd. Eén op de vijf (20%) merkt in de eigen directe omgeving dat er meer verantwoordelijkheid wordt genomen (Groningen 18%). 42% merkt dat overigens niet.

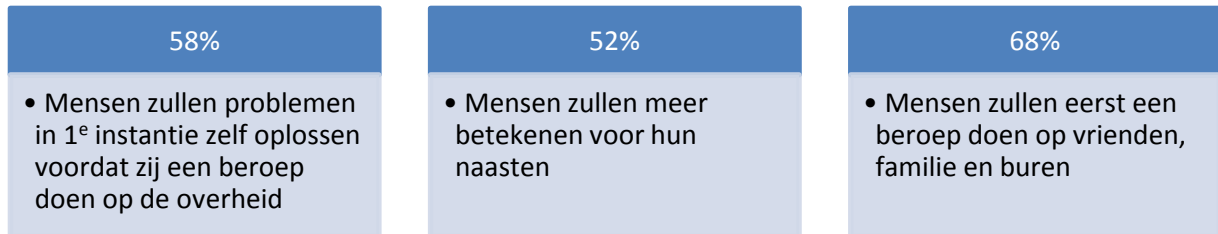
van de panelleden is van mening dat ‘het niet anders kan, dat het nodig is in deze tijd’

van de panelleden is van mening dat het stimulerend werkt voor de burgers.

Voor bijna zeven van de tien panelleden betekent die eigen verantwoordelijkheid dat eerst een beroep gedaan wordt op vrienden, familie en burens. Mensen zullen meer voor hun naasten betekenen. Voor bijna 60% geldt dat mensen eerst problemen zelf oplossen voordat ze een beroep doen op de overheid (figuur 3).

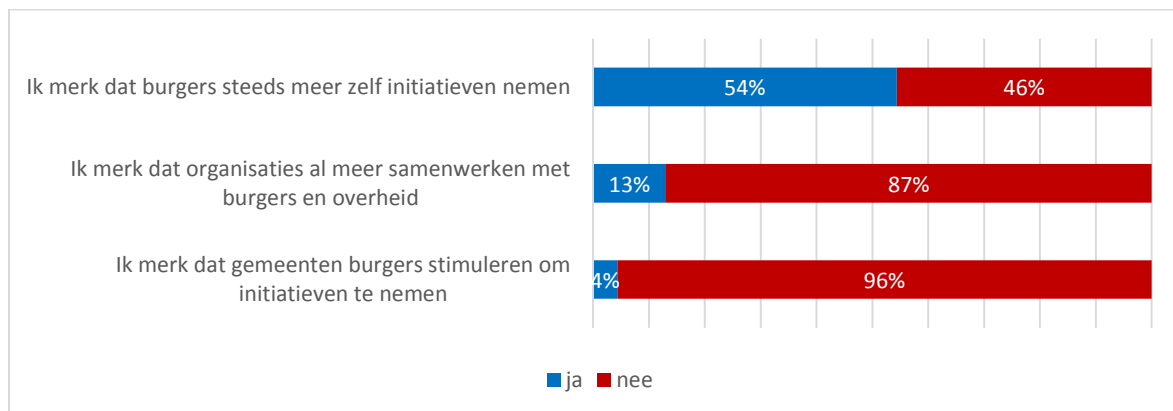
Figuur 3: Meer eigen verantwoordelijkheid...wat levert dat op?

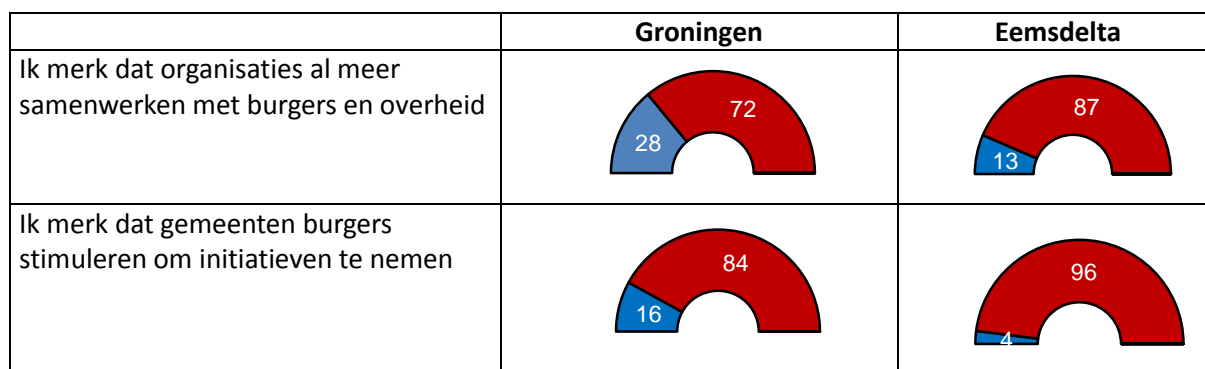
Bewoners nemen steeds meer zelf initiatieven

Bewoners nemen steeds meer zelf initiatieven. Dit is ook wat iets meer dan de helft van de panelleden merkt in de eigen omgeving. Wat merken ze van de samenwerking van gemeenten en organisaties met bewoners? 4% van de panelleden merkt dat gemeenten bewoners stimuleren om initiatieven te nemen. 13% merkt dat organisaties samenwerken met gemeenten en bewoners (figuur 4).

Figuur 4: Ik merk dat

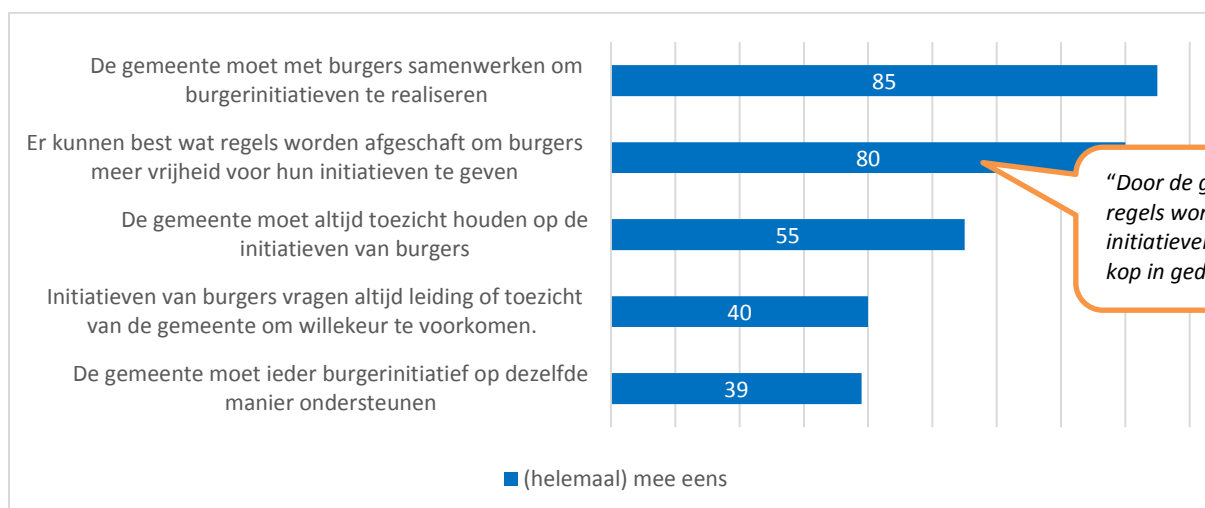
Figuur 4a: Ik merk dat

Wat verwachten bewoners van Eemsdelta van de rol van de overheid?

De samenleving verwacht een flexibele overheid die in overleg met betrokkenen wisselende rollen aanneemt op de verschillende domeinen (Smulders et al, 2015). Dit zien we ook in Groningen. Als het gaat om de regels en afspraken, dan vindt 85% van de panelleden uit de vier gemeenten dat gemeenten met bewoners moeten samenwerken om initiatieven te realiseren. 80% van de panelleden is het eens met de stelling dat er best wat regels afgeschaft kunnen worden. Dat is ruim meer dan het gemiddelde in Groningen, waar 65% vindt dat er regels afgeschaft kunnen worden. Maar het lijkt er ook op dat gemeenten nog niet te snel moeten willen loslaten: er wordt expliciet om een toezichhoudende rol van de overheid gevraagd (55%). Dit is iets lager dan gemiddeld in Groningen, waar het 62% is. En op dit punt is ook bijna 40% het erover eens dat de gemeente ieder initiatief op dezelfde manier moet ondersteunen (figuur 5)

Figuur 5: Samenwerken en ondersteunen, Eemsdelta

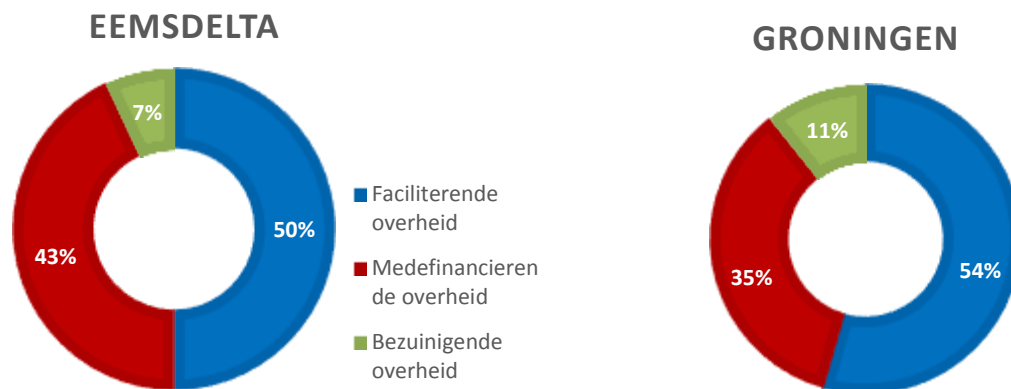

Figuur 5a: Figuur 5: Samenwerken en ondersteunen

	Groningen	Eemsdelta
De gemeente moet met burgers samenwerken om burgerinitiatieven te realiseren		
Er kunnen best wat regels worden afgeschaft om burgers meer vrijheid voor hun initiatieven te geven		
De gemeente moet altijd toezicht houden op de initiatieven van burgers		

Wanneer het gaat om de besteding van geld en middelen, dan verwachten de meeste panelleden in de vier gemeenten dat de overheid financiële steun biedt aan bewonersinitiatieven en met hen samenwerkt. Ruim 90% is het erover eens, dat de overheid als enige financier inmiddels achterhaald is (figuur 6)., dit verschilt niet veel van het Groninger gemiddelde. Allen verkiezen een overheid die partner is naast de burgers en andere partijen.

Figuur 6: Verwachting van de rol van de overheid als het gaat om geld en middelen (N=302)

(Verschillende) ondersteuning bij initiatieven.

Veel van de ideeën of initiatieven van bewoners komen op een gegeven moment bij de gemeente terecht, bijvoorbeeld omdat het grond van de gemeente betreft of omdat niet duidelijk is of iets wel of niet mag. Om te weten welke ondersteuning Groningers van de gemeente verwachten is aan panelleden gevraagd welke hulp er nodig is en hoe de gemeente die hulp het beste kan bieden. Dit aan de hand van de volgende drie voorbeelden: het starten van een buurtmoestuin in de wijk, het

organiseren van dorpsactiviteiten in een leegstaand winkelpand en het maken van een speelplek voor kinderen in de wijk.

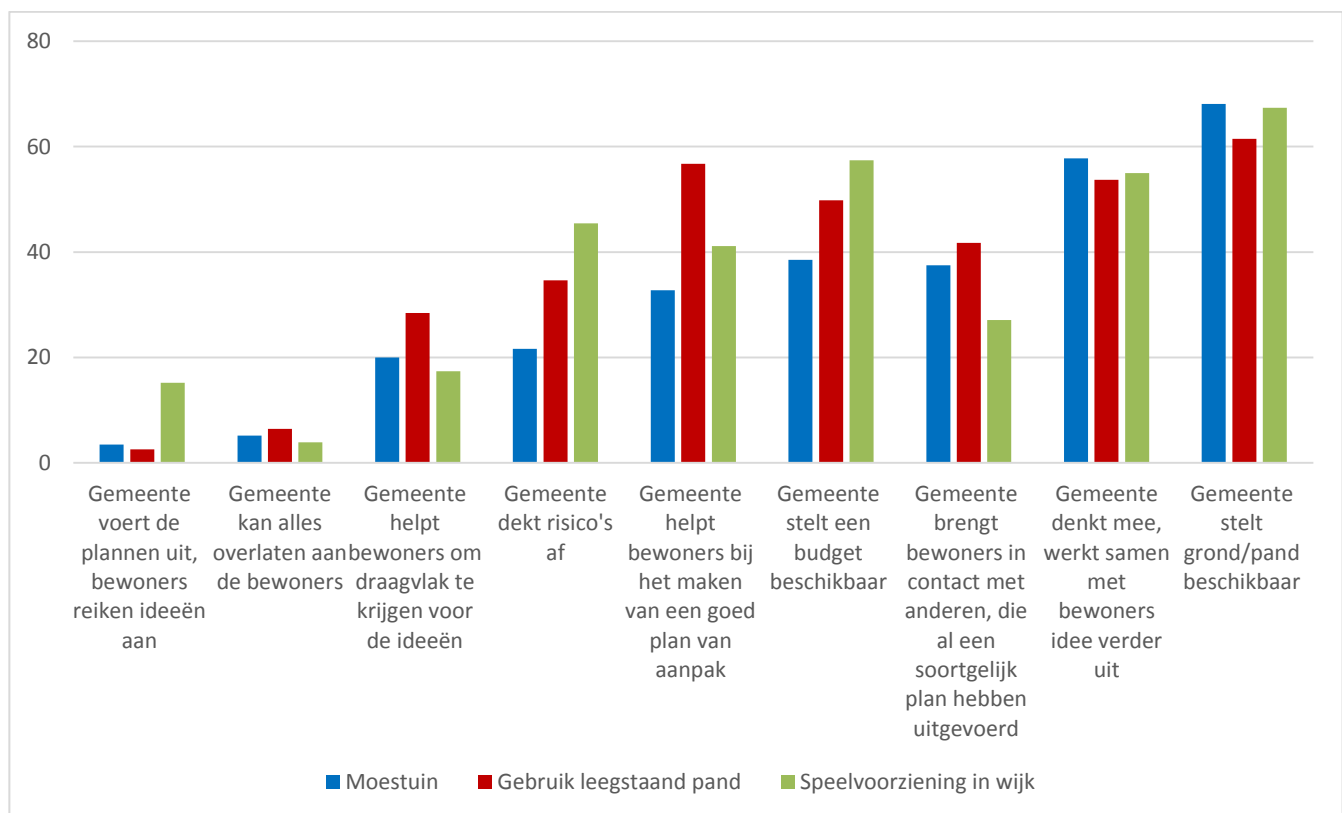
Of het nu gaat om een moestuin, een leegstaand pand of een speelvoorziening, inwoners van Eemsdelta verwachten, net als inwoners van provincie Groningen, samenwerking met en ondersteuning van de gemeente. Een klein deel van de panelleden vindt dat de gemeente alles aan bewoners over kan laten, of dat de gemeente de plannen uitvoert die door bewoners worden aangeleverd.

Voor de verschillende initiatieven verwachten de inwoners van Eemsdelta niet altijd (in) dezelfde (mate) ondersteuning. Zo zien we bijvoorbeeld grote verschillen in de gewenste ondersteuning als het gaat om het afdekken van risico's door de gemeente en het beschikbaar stellen van een budget. Voor een speelvoorziening wil 45% van de panelleden dat de gemeente de risico's afdekt, voor een moestuin ruim 20%. Voor een speelvoorziening wil 57% van de panelleden dat de gemeente een budget beschikbaar stelt, voor een moestuin 39%.

Panelleden hechten bij initiatieven met gebruik van leegstaande panden verhoudingsgewijs grotere waarde aan de gemeente als het gaat om het helpen bij een goed plan van aanpak en het verder uitwerken van het idee (bijna 60%), dan bij de andere initiatieven (zie figuur 7).

In alle drie de gevallen betreft het initiatieven of activiteiten waarbij de gemeente eigenaar is van de openbare ruimte. Meer dan 60% van de panelleden geeft waarschijnlijk om die reden het door de gemeente ter beschikking stellen van grond of pand de hoogste prioriteit.

Figuur 7: Gewenste vormen van ondersteuning bij initiatieven, Eemsdelta

Tenslotte is nog aan de panelleden gevraagd hoe de gemeente de ondersteuning het beste kan bieden. Dit ook weer aan de hand van de drie voorbeelden: het starten van een buurtmoestuin in de wijk, het organiseren van dorpsactiviteiten in een leegstaand winkelpand en het maken van een speelplek voor kinderen in de wijk.

De gemeenten én de drie initiatieven hebben gemeenschappelijk dat de gewenste ondersteuning van de gemeente zich toespitst op:

- het ontsluiten van praktische informatie (regels, subsidies) via een website (ruim 80%)
- een vaste contactambtenaar in de wijk (ruim 70%)
- praktische ondersteuning (ruim 70%)
- beschikbaar stellen van een budget (ruim 70% tot bijna 90%)
- loket of inloopsprekuren in gemeentehuis (ruim 50%)

De vier gemeenten verschillen soms onderling van elkaar. Voor de ondersteuning van de buurtmoestuin lijkt in Appingedam en Delfzijl in eerste instantie de voorkeur uit te gaan naar een vaste contactambtenaar en daarna een website. In Eemsum en Loppersum in eerste instantie een website (zie figuur 8 en bijlage 1).

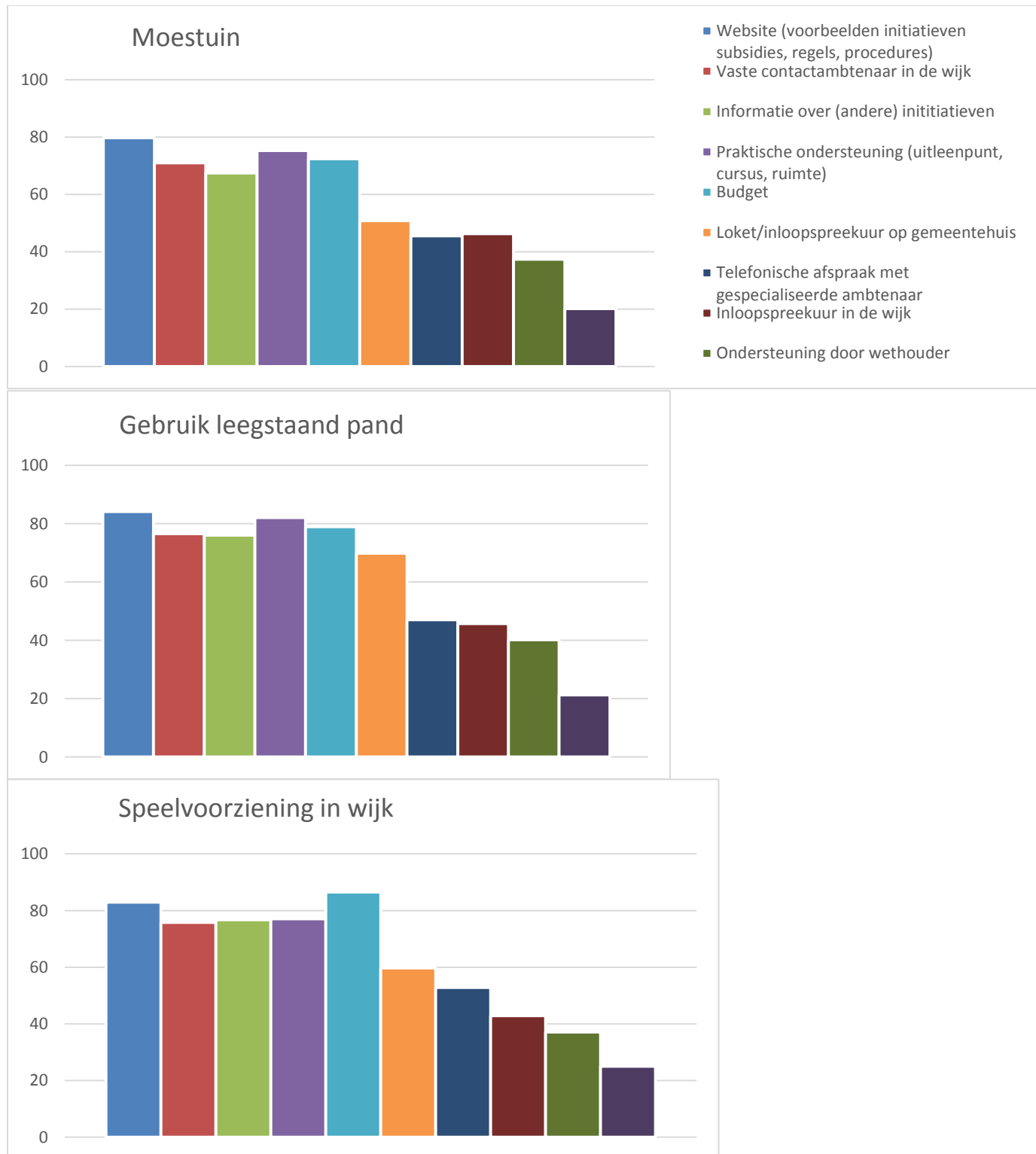
Figuur 8: Rangorde vormen ondersteuning per gemeente en per initiatief

Gemeente	Moestuin	Gebruik leegstaand pand	Speelvoorziening in wijk
Appingedam	Vaste contactambtenaar in de wijk	Vaste contactambtenaar in de wijk	Budget
	Website met regels, procedure, subsidies	Budget	Vaste contactambtenaar in de wijk
	Praktische ondersteuning	Website met regels, procedure, subsidies	Website met regels, procedure, subsidies
Delfzijl	Vaste contactambtenaar in de wijk	Website met regels, procedure, subsidies	Budget
	Website met regels, procedure, subsidies	Vaste contactambtenaar in de wijk/ Praktische ondersteuning	Vaste contactambtenaar in de wijk
	Praktische ondersteuning/ Budget	Budget	Website met regels, procedure, subsidies
Eemsum	Website met regels, procedure, subsidies	Website met regels, procedure, subsidies	Budget
	Budget	Budget	Website met regels, procedure, subsidies
	Praktische ondersteuning	Praktische ondersteuning	Praktische ondersteuning
Loppersum	Website met regels, procedure, subsidies	Website met regels, procedure, subsidies/ Budget	Website met regels, procedure, subsidies
	Praktische ondersteuning	Vaste contact- ambtenaar in de wijk/ Praktische ondersteuning	Budget
	Vaste contactambtenaar in de wijk		Praktische ondersteuning

Maar ook hier verschillen de drie initiatieven onderling van elkaar (zie figuur 9). Voor initiatieven die speelvoorzieningen voor kinderen willen maken, vinden de panelleden dat naast 'het ontsluiten van

praktische informatie via een website (regels, procedures)', 'het beschikbaar stellen van een budget' iets belangrijker is (86% van de panelleden).

Figuur 9: Vormen van ondersteuning per initiatief, Eemsdelta

Samenvattend

Het is duidelijk dat de meeste bewoners voor de verandering willen gaan - zo ontstaan ook al veel bewonersinitiatieven – maar ze verwachten daarbij van de gemeente financiële steun en samenwerking om bewonersinitiatieven te realiseren. Het lijkt er ook op dat gemeenten nog niet te snel moeten willen loslaten en alles aan bewoners over laten. Er is maar een klein deel van de panelleden (minder dan 10%) dat vindt dat de gemeente alles aan bewoners over kan laten.

De gemeente kan volgens de panelleden de bewonersinitiatieven het beste ondersteunen door: de praktische informatie (regels, subsidies) te ontsluiten via een website, vaste contactambtenaren in de wijk te hebben, informatie over (andere) initiatieven te delen en praktische ondersteuning te bieden. Maar ze verwachten daarnaast vooral flexibiliteit van de gemeente. Een gemeente die samen optrekt met bewoners, die aanvult, stimuleert en wisselende rollen aanneemt op de verschillende domeinen.

Vragen?

Hebt u vragen over bovenstaande uitkomsten of over het Groninger Panel? Neem dan contact op met onderzoeker Marja Janssens: m.janssens@sociaalplanbureau groningen.nl, 06-12 747 828

We danken alle leden van het Groninger Panel die hebben meegewerkt aan dit onderzoek.

Gebruikte literatuur

Boot, C., et al (2013). Regel die burgerinitiatieven, Ministerie van BZK, Den Haag

Smulders, M. et al. (2015) Samenwerking in transitie: veerkrachtige overheid gevraagd. PON, Tilburg

Steen, van der M. et al. (2014) Leren door doen. Overheidsparticipatie in een energieke samenleving. NSOB, Den Haag

Bijlage 1: Vormen van ondersteuning per initiatief én per gemeente

Appingedam			
Vormen van ondersteuning per initiatief	Moestuin	Gebruik leegstaand pand	Speel-voorziening in wijk
Website (voorbeelden initiatieven subsidie)	76	79	75
Vaste contactambtenaar in de wijk	79	88	83
Informatie over (andere) initiatieven	61	74	71
Praktische ondersteuning (uitleenpunt, cur	67	75	72
Budget	63	84	87
Loket/inloopspreekuur op gemeentehuis	45	65	48
Telefonische afspraak met gespecialiseerd	50	45	53
Inloopspreekuur in de wijk	50	52	52
Ondersteuning door wethouder	26	29	28
Thuis geholpen worden door een ambtenaar	14	17	21

Delfzijl			
Vormen van ondersteuning per initiatief	Moestuin	Gebruik leegstaand pand	Speel-voorziening in wijk
Website (voorbeelden initiatieven subsidie)	77	83	79
Vaste contactambtenaar in de wijk	78	82	80
Informatie over (andere) initiatieven	58	72	71
Praktische ondersteuning (uitleenpunt, cur	74	82	78
Budget	74	80	85
Loket/inloopspreekuur op gemeentehuis	50	58	54
Telefonische afspraak met gespecialiseerd	36	34	36
Inloopspreekuur in de wijk	57	62	58
Ondersteuning door wethouder	34	40	33
Thuis geholpen worden door een ambtenaar	12	13	10

Eemsmond			
Vormen van ondersteuning per initiatief	Moestuin	Gebruik leegstaand pand	Speel-voorziening in wijk
Website (voorbeelden initiatieven subsidie)	90	87	92
Vaste contactambtenaar in de wijk	74	70	75
Informatie over (andere) initiatieven	71	76	81
Praktische ondersteuning (uitleenpunt, cur	85	79	88
Budget	86	83	94
Loket/inloopspreekuur op gemeentehuis	65	71	72
Telefonische afspraak met gespecialiseerd	46	50	56
Inloopspreekuur in de wijk	56	55	65
Ondersteuning door wethouder	40	40	43
Thuis geholpen worden door een ambtenaar	25	25	29

Loppersum			
Vormen van ondersteuning per initiatief	Moestuin	Gebruik leegstaand pand	Speel-voorziening in wijk
Website (voorbeelden initiatieven subs	76	80	83
Vaste contactambtenaar in de wijk	66	78	75
Informatie over (andere) initiatieven	66	69	75
Praktische ondersteuning (uitleenpunt,	70	78	79
Budget	71	80	82
Loket/inlooppreekuur op gemeentehu	58	67	67
Telefonische afspraak met gespecialisee	43	52	51
Inlooppreekuur in de wijk	42	45	46
Ondersteuning door wethouder	28	29	28
Thuis geholpen worden door een ambte	15	17	16